

**College van Gedeputeerde Staten
statenbrief**

Aan Provinciale Staten

DATUM	15-12-2020	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	SLO	COMMISSIE	Commissie Milieu en Mobiliteit
STELLER	Kim Kiszelnik	TELEFOONNUMMER	06-11366892
NUMMER	821C4DA5	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Essen

Onderwerp Statenbrief:

Procesupdate SETU inclusief evaluatie kredietverstrekking Alliantie+

Voorgestelde behandeling:

Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

In augustus bent u schriftelijk geïnformeerd over de voortgang bij het Energiefonds Utrecht (Memo dd.29-08-2020 Statencommissie Milieu en Mobiliteit) en het voornemen tot een bredere strategische heroriëntatie van Stichting Energiefonds Utrecht (SETU). Mede n.a.v.. de evaluatie op de werkwijze van de kredietverstrekking aan het failliet gegane Alliantie+ door SETU, heeft het bestuur van SETU besloten deze heroriëntatie uit te stellen. De aandacht wordt eerst gericht op de reorganisatie van het fondsmanagement, de voorkeur gaat hierbij uit naar het uitbesteden aan een gespecialiseerd fondsmanagementbedrijf. Om u mee te nemen in de voorgenomen fasering en het proces informeren wij u middels deze brief.

Inleiding

In 2013 is door de gemeente Utrecht Stichting Energietransitie Utrecht (SETU) opgericht die "op armlengte" van de gemeente een energiefonds beheert waarmee financiering wordt verstrekt aan organisaties actief op het gebied van energietransitie. Sinds 2018 beheert SETU ook een provinciaal fonds (Statenbrief 4 juli 2017 81B8B3E1). Het energiefonds maakt financiering mogelijk aan ondernemers en organisaties die willen investeren in haalbare initiatieven op het gebied van energiebesparing en de opwekking van duurzame energie in de provincie Utrecht, daar waar deze initiatieven door private partijen niet of onvoldoende financierbaar worden geacht en is dus gericht op het wegnemen van marktfalen. Het doel is om met deze leningen de energietransitie te versnellen. Het provinciaal fonds is gevuld met een lening van 16 mln. van de BNG. De provincie staat garant voor deze lening. Het energiefonds is revolverend waardoor deze middelen meerdere keren kunnen worden ingezet zodat de bijdrage aan de regionale economie en energietransitie met beperkte middelen relatief groot is. SETU opereert als stichting zelfstandig en is hiermee geen bestuursorgaan. Het fondsbeheer en de inrichting van het financieringsproces voor projecten is hiermee de verantwoordelijk van het bestuur van de stichting. Dit betekent dat we als provincie geen directe invloed hebben op besluitvorming door SETU. Er is bewust voor deze opzet gekozen omdat er op deze wijze een slagvaardig fonds gerealiseerd kon worden waarbij we als provincie konden aansluiten bij de bewezen succesvolle aanpak van het bestaande gemeentelijke fonds. De doelstelling van SETU: 'Verstrekken van leningen, garanties en/of participaties aan bedrijven, georganiseerde initiatieven en instellingen, ter versnelling van de energietransitie in de provincie Utrecht' is verankerd in de statuten. Via het investeringsreglement is bepaald op welke wijze initiatieven ondersteund kunnen worden. In het geval er een wezenlijke wijziging in de statuten of het investeringsreglement doorgevoerd wordt, dan wordt deze eerst aan de provincie voorgelegd. Schending van de voorwaarden uit de beschikking kan leiden tot het stopzetten van de relatie tussen provincie en SETU. Jaarlijks verantwoordt SETU zich middels een jaarverslag inclusief accountantsverklaring en ontvangen we in het najaar een jaarplan ter bespreking en goedkeuring. Dit bestuurlijk overleg vindt minimaal éénmaal, maar doorgaans twee keer per jaar in gezamenlijkheid met Gemeente Utrecht plaats. In het geval van een default in de portefeuille informeert SETU ons schriftelijk. Indien nodig volgt aanvullend overleg.

Toelichting

In het jaarplan voor 2020 meldt SETU ons het voornemen tot een strategische heroriëntatie. Aangegeven wordt dat de huidige beschikbaarheid aan financieringsinstrumentarium binnen SETU voorziet in een marktbehoefte. Tegelijkertijd stelt SETU zich de vraag in hoeverre door een aanpassing van de koers en/of een verbreding van de dienstverlening de impact op de lokale energietransitie vergroot kan worden (Memo dd.29-08-2020 Statencommissie Milieu en Mobiliteit).

Daarnaast meldt SETU een risico op een default bij de kredietverstrekking aan Alliantie+. Het betreft hier een financiering ten behoeve van het realiseren van 10 Nul-Op-De-Meter (NoM) renovatiewoningen door A+ in de wijk Kanaleneiland (2019MM148). In december 2019 besluit SETU tot opeising van de lening die in 2018 is verstrekt: twee maal € 400.000 en aanvullend nog eens € 50.000 aan overbruggingsfinanciering (Memo dd.29-08-2020 Statencommissie Milieu en Mobiliteit). De financiële afwikkeling van deze financiering ligt bij SETU en loopt nog.

Aanvullend op de eigen evaluatie van SETU rondom de financiering van Alliantie+, hebben we in gezamenlijkheid met Gemeente Utrecht een onafhankelijke externe deskundige (Zanders) in april 2020 opdracht gegeven een evaluatie uit te voeren van deze kredietverstrekking. Zanders trekt een aantal kritische conclusies op basis van deze individuele casus (zie ook bijlage 1: Evaluatie kredietverstrekking SETU aan Alliantie+):

- SETU heeft binnen de casus Alliantie+ onvoldoende inhoud gegeven aan (pro)actief kredietbeheer;
- SETU heeft onvoldoende kritische en diepe kwalitatieve en kwantitatieve (financiële) analyses uitgevoerd bij het beoordelen van de risico's in de financieringsaanvraag;
- SETU heeft de afspraken en voorwaarden (zoals zekerheden en verpanding), zoals bedoeld en beoogd bij het besluit tot het verstrekken van een krediet in de overeenkomsten van geldlening, onvoldoende eenduidig vastgelegd;
- SETU heeft de 'customer due diligence' onvoldoende uitgevoerd;
- De inschatting door SETU dat bij de 'casus Alliantie+' geen sprake was van een 'complex' project is gedaan op puur financiële uitgangspunten. Het project 10 NoM-woningen in Kanaleneiland is vrijwel vanaf aanvang in 2013, en daarmee ruim voorafgaand aan de overname door Alliantie+, operationeel en organisatorisch in de uitvoering weerbarstig en wel degelijk 'complex' gebleken en had als zodanig beoordeeld en (pro)actief beheerst moeten worden.

In haar reactie op het rapport geeft SETU aan zich grotendeels in deze conclusies te herkennen en is het een bevestiging van haar eigen bevindingen met betrekking tot de interne procedures en sluit het aan bij het verbeterproces dat ze vanaf 2018 hebben opgestart en met name vanaf 2019 hebben geïmplementeerd. Samengevat (zie bijlage 2: Reactie SETU op eindrapport evaluatie financiering Alliantie+):

- SETU herkent zich in de conclusies over hun werkwijze bij het dossier Alliantie+.
- Het rapport bevestigt ook hun eigen bevindingen met betrekking tot de interne procedures en ze sluiten aan bij hun eigen verbeterproces.
- Hoewel SETU kritisch is op hun eigen rol en ze hun lessen willen trekken, is wat SETU betreft de casus Alliantie+ ook vooral een zeer ongelukkige samenloop van omstandigheden: (1) een op het eerste gezicht niet-complexe financieringsaanvraag, (2) een interne organisatie in opbouw en (3) Alliantie+ dat SETU niet tijdig, onjuist en onvolledig heeft geïnformeerd, hebben gezamenlijk geleid tot de ontstane situatie.

Naar aanleiding van het rapport en de reactie hierop van SETU hebben er aanvullende bestuurlijke gesprekken plaatsgevonden. In oktober werd het onderzoek en de reactie besproken en geeft het bestuur van SETU aan de bevindingen verder in te passen. Daarbij heeft SETU Zanders opdracht gegeven te beoordelen of en in hoeverre de huidige organisatie, anno 2020, qua kwaliteit, capaciteit en werkwijze aansluit bij de doelstellingen en bijbehorende randvoorwaarden van het gemeentelijke en provinciale energiefonds. Ook in het licht van de strategische heroriëntatie. Dit gaat gepaard met een bredere analyse van de interne organisatie en portfolio. Deze zijn in het gezamenlijke bestuurlijk overleg van provincie, gemeente Utrecht en SETU in november 2020 besproken. Een aantal belangrijke conclusies van Zanders zijn:

- huidige werkorganisatie van SETU krijgt een krappe voldoende;
- verbeteringen zijn mogelijk en nodig om tot een comfortabele voldoende te komen;
- concrete aanbevelingen zijn: focus op betere taak- en functiescheiding, toepassing van het vier-ogen principe en consequente naleving beoordelings- en beheer procedures.

En van de kant van het bestuur van SETU:

'In de afgelopen jaren hebben we in toenemende mate ervaren dat het uitbouwen en beheren van een financieringsportefeuille uitdagingen met zich meebrengt voor de beheersorganisatie:

- SETU is in 2013 opgezet als kleine, slagvaardige lokale organisatie met als belangrijke missie het mogelijk maken van de realisatie van haalbare doch moeilijk financierbare projecten;
- Het aantal projecten in de portefeuille is vanaf 2018 meer dan verdrievoudigd;
- Beheer van uitstaande financieringen is steeds belangrijker geworden;
- Het operationele team is met 2,4 FTE relatief klein en kwetsbaar.'

'Op grond van de externe en interne analyses die we in de afgelopen periode hebben uitgevoerd kunnen we het volgende concluderen:

- De huidige financieringsportefeuille is consistent en compleet gedocumenteerd. We hebben goed grip op de uitstaande financieringen;
- We herkennen ons in de 'krappe voldoende' die bureau Zanders ons geeft alsmede de aangegeven verbeterpunten: scherpere taak- en functiescheiding, toepassing van het vier-ogen principe en consequente naleving beoordelings- en beheer procedures;
- We nemen deze verbeterpunten ter harte en willen met een nader uit te werken reorganisatie uitkomen op een 'comfortabele voldoende', waarbij continuïteit, kwaliteit en beheerskosten in balans zijn.'

Op 23 november 2020 zijn de verschillende analyses in een bestuurlijk overleg met elkaar besproken. Het bestuur van SETU licht daarbij haar besluit om het fondsmanagement te reorganiseren toe. De voorkeur gaat hierbij uit naar het fondsmanagement uit te besteden en onder te brengen in een gespecialiseerd fondsmanagement bedrijf. De eerste indicatie is dat deze uitbesteding in Q3 2021 wordt geëffectueerd. Tijdens deze reorganisatie blijft 'de winkel' open en zal SETU financiering blijven verstrekken aan georganiseerde initiatieven en instellingen, ter versnelling van de energietransitie in de provincie Utrecht. De verdere uitwerking van de strategische heroriëntatie wordt uitgesteld tot na de afronding van de uitbesteding.

Financiële consequenties

Er zijn voor de provincie geen directe financiële consequenties verbonden aan het faillissement van Alliantie+. Bij de start van het provinciaal fonds hebben we een risicoanalyse uitgevoerd. Op basis van die analyse is in de reserve weerstandsvermogen rekening gehouden met een risicoreservering van 25% over het maximale bedrag van € 16 mln. waarvoor de provincie garant staat. Het huidige risico op het uitstaand fondsvermogen bedraagt 17,8%. We blijven met SETU in gesprek om het risico adequaat te monitoren.

Vervolprocedure / voortgang

SETU heeft gedurende de evaluatie en de bespreking volledig meegewerkt en openheid van zaken gegeven. Als provincie Utrecht hebben we vertrouwen in de uitgevoerde onderzoeken en de conclusies die SETU hieruit trekt. We zien een gecommiteerd bestuur, waarbij de voorzitter en de penningmeester van het bestuur in respectievelijk 2019 en 2020 gewisseld zijn. Gedurende het proces van reorganisatie en de daaropvolgende heroriëntatie zal de provincie samen met Gemeente Utrecht betrokken worden. Zodra de uitkomsten van de heroriëntatie duidelijk zijn en bekend is of dit invloed heeft op de afspraken die gemaakt zijn tussen SETU en provincie Utrecht (en de Gemeente Utrecht) zullen wij u hierover nader informeren

Momenteel wordt nog steeds gewerkt aan afbouw van de NoM-woningen. De afbouw van de klus-woningen in Kanaleneiland heeft vanwege het faillissement van Alliantie+ lang stilgelegen. De bewoners hebben na het faillissement tevergeefs geprobeerd om de Bouwhulpgroep (moederorganisatie Alliantie+) aan te spreken op diens contractuele afbouwverplichting. Omdat daar afwijzend op gereageerd werd, hadden de bewoners (via hun advocaat) een dagvaarding van Bouwhulpgroep in voorbereiding. In afwachting van de juridisch afhandeling en de afwikkeling van het faillissement, is wel een alternatieve bouwer/installateur gezocht. Er is een partij gevonden die rond de jaarwisseling start met het plaatsen van steen strips aan de buitenkant. Een installateur zorgt dat nog voor de winter de laatste twee aan te sluiten warmtepompen in gebruik kunnen worden genomen. Behalve een aantal kleinere afbouwpunten, is daarmee de afbouw afgerond. Volgens het laatste contact met bewoners is de verwachting dat de bouw echt klaar is rond april 2021.

Het dossier van de NoM-woningen kent een lange voorgeschiedenis. De gemeente zal na de afronding van de bouw een evaluatie van het hele traject starten door een onafhankelijke partij. De provincie heeft hierin ook een rol gespeeld. In de eindfase is door de gemeente en provincie aan de bewoners een subsidie verstrekt om tot een afronding van de werkzaamheden te komen. We gaan er vanuit dat wij de Staten en het college van Utrecht haar Raad voor de zomervakantie 2021 kunnen informeren over de uitkomsten van deze evaluatie.

Bijlagen

- Bijlage 1: Evaluatie kredietverstrekking SETU aan Alliantie+
- Bijlage 2: Reactie SETU op eindrapport evaluatie financiering Alliantie+

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen